ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Ὁ ρόλος τῆς γυναίκας

Ἡ ἑλληνικῆς καταγωγῆς πρύτανις τοῦ πανεπιστημίου τῆς Σορβόννης ἀναλύει τοὺς στόχους τοῦ εὐρωπαϊκοῦ γυναικείου κέντρου ἐρευνῶν τῶν κοινωνικῶν ἐξελίξεων

Στὸ τεῦχος Ἰουλίου τοῦ περιοδικοῦ «Εὐρωπαϊκὴ Κοινότης» δημοσιεύεται ἐνδιαφέρουσα συνέντευξις τῆς κυρίας Ἑλένης Ἀρβά ϊλερ — Γλυκάτζη γιὰ τὸν ρόλο τῆς γυναίκας στὴ σημερινὴ ἐποχή. Ἡ ἑλληνικῆς καταγωγῆς ἱστορικὸς καὶ βυζαντινολόγος, ἡ ὁποία εἶναι καὶ πρύτανις τῆς Σορβόνης, ἀνέλαβε τελευταῖα τὴν προεδρία τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Γυναικείου Κέντρου ἐρευνῶν γιὰ τὶς κοινωνικὲς ἐξελίξεις, ποὺ ἱδρύθηκε στὸ Παρίσι.

Τὸ κείμενο τῆς συνεντεύξεως ἀκολουθεῖ.

ΕΡ.: Ἀφοῦ ἤδη ἔχετε τιμηθεῖ μὲ διάφορους τίτλους καὶ θέσεις, γιατὶ δεχθήκατε τὴν προεδρία τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Γυναικείου Κέντρου Ἐρευνῶν; Ποιοὶ εἶναι οἱ στόχοι σας;

ΑΠ.: Ὅταν μιὰ γυναίκα φθάνει νὰ ἐπωμίζεται εὐθύνες ποὺ συνήθως «ἀνήκουν στοὺς ἄνδρες» γίνεται περιζήτητη γιὰ διάφορες διακοσμητικὲς θέσεις: εἶμαι ὅμως ἀποφασισμένη, ἡ προεδρία μου στὸ Κέντρο νὰ μὴν ἔχει διόλου διακοσμητικὸ χαρακτήρα. Αὐτὸ ποὺ μὲ ἐνδιαφέρει στὸ Κέντρο, εἶναι ἡ δυνατότητα προβολῆς τῶν δυνατοτήτων τῆς Εὐρωπαίας, μὲ βάση δραστηριότητες ἐρευνητικές, μορφωτικές, ἐνημερωτικές.

Ὑπάρχουν μερικοὶ προωθημένοι τομεῖς τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν, τῶν οἰκονομικῶν, τῆς κοινωνιολογίας ἢ καὶ νεώτερων κλάδων ὅπως τῆς ἀξιοποιήσεως τοῦ ἐλεύθερου χρόνου, ὅπου ἡ ἔλλειψη προκαταλήψεων καὶ παραδοσιακῶν ἰδεῶν, ἔδωσε στὶς γυναῖκες ἔδαφος γιὰ ἐκπληκτικὲς προόδους. Καὶ ὅμως, τὸ φαινόμενο αὐτὸ εἶναι σχετικὰ ἄγνωστο. Ἕνα μέρος τῆς εὐθύνης βαρύνει βέβαια καὶ τὰ ἴδια τὰ φεμινιστικὰ κινήματα, ποὺ τρέφονται μὲ αὐταπάτες, ὅτι μποροῦν νὰ ἀλλάξουν τὰ πάντα, σὲ ἐλάχιστο χρόνο καὶ μὲ ὁποιονδήποτε τρόπο— καὶ δὲν στηρίζονται στὴ στέρεη βάση ποὺ περιέχει ἡ πραγματικότητα ποὺ σᾶς περιέγραψα. Ἕνα πολὺ θετικότερο βῆμα ἔγινε στὴν Αὐστρία, ὅπου τὸ ὑπουργεῖο Ἐργασίας ἔκανε μιὰ μεγάλη ἔρευνα, γιὰ νὰ ἀνακαλύψει τὶς γυναῖκες ποὺ εἶχαν ἀποκτήσει ἰδιαίτερα, ἀξιόλογες γνώσεις — ὥστε τὰ ταλέντα τους νὰ μὴν μένουν ἀναπασχόλητα.

ΕΡ.: Ὑπάρχει ὅμως καὶ ἡ ἀντίθετη ἐντύπωση: μόλις μιὰ γυναίκα φθάσει σ' ἕνα σοβαρὸ ἐπίπεδο, κατακτᾶ τὶς ἐφημερίδες, τὰ περιοδικά, τὴν τηλεόραση, γίναται βεντέττα.

ΑΠ.: Αὐτὸ δὲν ἀληθεύει ἀκριβῶς: γίνεται βέβαια πολὺς λόγος γιὰ γυναῖκες ποὺ κάνουν θόρυβο (συχνὰ χωρὶς περιεχόμενο), ἢ πάλι γιὰ ὅσες ἔχουν εἰδικευθεῖ στὰ γυναικεῖα προβλήματα. Ἀγνοοῦνται ὅμως οἱ γυναῖκες ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ «ἀνδρικοὺς» τομεῖς δραστηριότητος. Παράδειγμα: ὅλοι γνώριζαν καὶ προτοῦ γίνει πρωθυπουργὸς τὸν κ. RAYMOND BARRE, καθηγητὴ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας στὴν Σορβόννη. Ποιοὶ γνωρίζουν τὶς τρεῖς συναδέλφους του, τὶς κ. FARDAN, FAN, LENIGNE; Ποιοὶ θυμοῦνται τὴν μεγάλη φιλόσοφο τῆς Σορβόννης, τὴν SUZANNE BACHELAR, ἢ τὴν πολεοδόμο BONJEU — GARNIER;

Στόχος λοιπὸν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κέντρου εἶναι ἡ κάλυψη τέτοιων κενῶν.

ΕΡ.: Θὰ πρέπει λοιπὸν νὰ καταρτισθεῖ ἕνας κατάλογος ὅλων τῶν ἀξιόλογων γυναικῶν ποὺ οἱ γνώσεις τους τὶς κάνουν ἄξιες γιὰ μεγάλες θέσεις;

ΑΠ.: Θὰ ἦταν ὁπωσδήποτε ἕνα θετικὸ βῆμα ἂν σὲ εὐρωπαϊκὸ ἐπίπεδο ἀναγνωρίζονταν οἱ ἱκανότητες τῶν γυναικῶν, καὶ χρησίμευαν ἀνάλογα μὲ τὴν ἀξία τους. Μεταξὺ ἀνδρῶν ὑπάρχει ἕνα «κύκλωμα ἀλληλεγγύης, συχνὰ ὑποσυνείδητο: πρόσφατα ὑπῆρξε μιὰ νέα θέση στὴν Οὐνέσκο, καὶ προτοῦ κἀν προκηρυχθεῖ εἶχε καταρτισθεῖ ἕνας ἀνεπίσημος κατάλογος ὑποψηφίων — ὅλων ἀνδρῶν. Πῶς τὸ εἶχαν ὅλοι τους μάθει, ἐνῶ καμμιὰ γυναίκα δὲν εἶχε εἰδοποιηθεῖ; «ἀπὸ φίλους», ἀπαντοῦσαν.

Ὁ στόχος μας ὅμως δὲν εἶναι μόνον νὰ σπάσουμε τὴν συνωμοσία τῆς σιωπῆς, ποὺ θύματά της πέφτουν οἱ γυναῖκες. Ὁπωσδήποτε, γιὰ νὰ καταλάβουν οἱ γυναῖκες ἀξιόλογες θέσεις, δὲν θὰ πρέπει νὰ ὑπάρξει ἕνα σύστημα ποσοστώσεων (ὅπως ἔγινε μὲ τοὺς Νέγρους στὶς ΗΠΑ), ποὺ πάντα προκαλεῖ νόθα ἀποτελέσματα. Οἱ γυναῖκες τότε μόνον θὰ ἀποκτήσουν τὴν δίκαιη θέση τους στὴν κοινωνία, ὅταν ἀποδείξουν τὶς ἱκανότητές τους σὲ ἀποσχολήσεις «ἀνδρικές», ὅταν πάψουν νὰ ζητοῦν εἰδικὲς ἀπασχολήσεις καὶ μεταχείριση. Πολλὲς φορές, φθάνω νὰ ὀνειρεύομαι μιὰ γυναικεία «σκιώδη κυβέρνηση», ἕνα σῶμα ποὺ θὰ ἀποφαινόταν γιὰ ὅλα τὰ προβλήματα ποὺ ἀπασχολοῦν ἕνα κράτος: θὰ ἦταν ἕνα ἐξαίρετο σχολεῖο γιὰ τὸν πολιτικὸ στίβο, χωρὶς νὰ χάνεται καὶ ἡ εὐκαιρία μιᾶς «γυναικείας προοπτικῆς», στὴν θεώρηση τῶν προβλημάτων.

Τὰ φεμινιστικὰ κινήματα ἔχουν ὑπερβολικὰ τὴν τάση νὰ τονίζουν τὶς διαφορὲς ἀπὸ τὸν ἄνδρα. Στὴν πράξη ὅμως, οἱ ἄνδρες δὲν ἔχουν τίποτε χωρὶς τὶς γυναῖκες. Καὶ ἡ εὐθύνη τῆς γυναίκας στὴν κοινωνία εἶναι εὐθύνη ὁλοκληρωτική.

ΕΡ.: Μήπως ὅμως οἱ προτάσεις σας εἶναι ἐξεταστικές; Δὲν θὰ ἀλλάξει ἐπαναστατικὰ ἡ θέση τῆς γυναίκας, μὲ τὶς ἱκανότητες καὶ τὴν διάκριση μιᾶς μικρῆς φάλαγγας προικισμένων γυναικῶν...

ΑΠ.: Σκοπὸς δὲν εἶναι ἡ ἐπαναστατικὴ ἀλλαγή, ποὺ ἄλλωστε ἀποτελεῖ οὐτοπία. Σκοπὸς εἶναι ἡ ἐξισορρόπηση τῆς κοινωνίας, ὥστε νὰ πάψει ἡ κυριαρχία τῶν ἀνδρῶν. Καὶ γιὰ νὰ γίνει κάτι τέτοιο, πρέπει οἱ γυναῖκες νὰ δώσουν τὴν ἀπόδειξη τῆς ἀξίας τους μὲ τὴν συμβολή τους στὴν κοινωνικὴ ζωή.

Τὸ παράδειγμα τῆς «μικρῆς φάλαγγας γυναικῶν» θὰ ἀποτελέσει, ἐξ ἄλλου, κίνητρο γιὰ τὶς γυναῖκες νὰ τοποθετήσουν πιὸ ψηλά, ἀπ' ὅτι σήμερα, τὶς φιλοδοξίες τους. Ὅλες οἱ μελέτες ἀποδεικνύουν ὅτι οἱ γυναῖκες ἀρκοῦνται συχνά, στὶς εὔκολες λύσεις. Ἂν μὲ τὴν μόρφωση καὶ τὴν ἐνημέρωση τονωθοῦν οἱ φιλοδοξίες, ἂν ἡ γυναίκα συναισθανθεῖ τὶς εὐθύνες της ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν πορεία τοῦ συντρόφου της, τότε θὰ ἔχουμε μιὰ πρώτη μεγάλη ἐπιτυχία. Μιὰν ἀληθινὰ ἐπαναστατικὴ ἐπιτυχία.

ΕΡ.: Ἡ γυναίκα, ὅμως, ποὺ θέλει νὰ ἔχει ταυτόχρονα μιὰν ἐπαγγελματικὴν καὶ μιὰν οἰκογενειακὴ ζωή, ὑπόκειται σὲ βαρύτατες δεσμεύσεις ,ἰδίως στὸ θέμα τῆς κατανομῆς τοῦ χρόνου της.

ΑΠ.: Πολλὲς φορὲς ἔχω προτείνει μιὰν «διαρρύθμιση τοῦ χρόνου» γιὰ τὶς γυναῖκες. Ὄχι στὰ πλαίσια τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ τοῦ συνόλου τῆς ἐπαγγελματικῆς ζωῆς.

Ἡ ἰδέα αὐτὴ μοῦ ἦρθε ἀπὸ τὶς παρατηρήσεις μου στὸ Πανεπιστήμιο. Οἱ φοιτήτριες μετὰ ἀπὸ ἕνα ἐπίπεδο, πλεονεκτοῦν σὲ σύγκριση μὲ τοὺς φοιτητές, ποὺ ἔχουν νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸ θέμα τῆς θητείας τους: ἀργότερα ὅμως ὑφίστανται τὴν πίεση τοῦ γάμου, καὶ τῆς μητρότητας. Ἡ διακοπὴ τῆς δραστηριότητός τους διαρκεῖ περισσότερο, εἶναι βαρύτερη, ἡ ἐπιστροφὴ στὴν ἐπιστημονικὴ ἢ ἐπαγγελματικὴ ζωὴ δυσκολότερη. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, εἶναι γνωστὸ ὅτι ὅταν στὸν ἐπιστημονικὸ καὶ ἐπαγγελματικὸ τομέα, ξεπεράσει κανεὶς ἕνα ὁρισμένο σημεῖο, οἱ προσλαμβάνουσες ἱκανότητές του πολλαπλασιάζονται — καὶ μπορεῖ νὰ διατηρήσει τὶς ἐπιδόσεις του καὶ ὅταν ἀκόμη δουλεύει λιγότερο συστηματικά.

Γιὰ τὶς γυναῖκες λοιπόν, τὸ οὐσιῶδες εἶναι νὰ προωθήσουν τὶς σπουδὲς ἢ τὸ ἐπάγγελμά τους μέχρις ἐκεῖνο τὸ στάδιο, ποὺ τοὺς δίνει μιὰ γερὴ ἐποπτεία τοῦ θέματός τους. Τότε μπορεῖ νὰ ἔρθῃ ἡ ἐποχὴ τῆς μητρότητας καὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν ποὺ θὰ ἀπορροφήσουν μὲν πολὺ χρόνο, δὲν θὰ ἀποκλείσουν ὅμως τὴν ἐπαφὴ μὲ τὸν κόσμο τῆς ἐργασίας. Δυστυχῶς, πολλὲς γυναῖκες ὑποκύπτουν στὸν πειρασμὸ τῆς διακοπῆς τῆς δραστηριότητός τους, μὲ τὸ ἄλλοθι τῆς οἰκογένειας. Τὸ ἄλλοθι αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ στερήσουν ἀπὸ τὸν ἑαυτό τους.

ΕΡ.: Αὐτὸ εἶναι πολὺ ὡραῖο γιὰ μιὰν ἐπιστήμονα πρώτης γραμμῆς, ποὺ μπορεῖ νὰ περνάει ἀπὸ τὴ διδασκαλία στὴν ἔρευνα ἢ τὴν διοίκηση, δὲν ἰσχύει ὅμως ἀναγκαστικὰ καὶ γιὰ τὴν δακτυλογράφο...

ΑΠ.: Δύο λύσεις νομίζω ὅτι ὑπάρχουν. Εἴτε οἱ γυναῖκες θὰ μοιράζονται ἴσα μὲ τοὺς ἄνδρες τὶς δουλειὲς τοῦ σπιτιοῦ, ἀπὸ τὸ νοικοκυριὸ μέχρι τὴν μόρφωση τῶν παιδιῶν. Εἴτε ὁ ρόλος τῆς μητέρας θὰ μείνει ἀνέπαφος, ὁπότε οἱ γυναῖκες θὰ πρέπει νὰ συνηθίσουν στὴν ἡμιαπασχόληση. Δὲν εἶναι διόλου παράλογο νὰ προσλαμβάνονται δυὸ δακτυλογράφοι γιὰ μιὰν θέση, δυὸ ἐργάτριες γιὰ μιὰν ἄλλη. Θὰ ὑπάρξει βέβαια θέμα κόστους, ἀλλὰ ἡ βελτίωση τῆς θέσεως τῆς γυναίκας ἀξίζει μερικὲς θυσίες. Παράλληλα θὰ πρέπει νὰ ὀργανωθεῖ γιὰ τὶς γυναῖκες ἕνα σύστημα διαρκοῦς ἐκπαιδεύσεως, ἐπιμορφώσεως κ.λ.π.

ΕΡ.: Μέχρι τώρα, τὰ ἐπιχειρήματά σας προέρχονται ἀπὸ τὴν ἐπαγγελματικὴ πεῖρα σας. Τί διδάγματα θὰ εἶχε νὰ προσφέρει ἡ ἱστορικός;

ΑΠ.: Στὴν εὐρωπαϊκὴ ἱστορία ὑπάρχουν δυὸ πρότυπα τῆς γυναίκας ποὺ βρίσκονται βαθειὰ ριζωμένα στὴν ἑλληνορωμαϊκή, τὴν ἰουδαϊκὴ καὶ τὴν χριστιανικὴ παράδοση. Τὸ πρῶτο εἶναι τὸ πρότυπο τῆς Εὔας, τῆς συνενόχου τοῦ Κακοῦ, μὲ τὴν μαγευτικὴ δύναμη καὶ ἔλξη — μιὰ κακὴ ἐξέλιξή του εἶναι στὴν ἐποχή μας ἡ ἄνθηση τῆς πορνογραφίας. Τὸ ἄλλο πρότυπο εἶναι τῆς Παναγίας, τῆς γυναίκας — φορέα τοῦ Καλοῦ: ἐξέλιξή του εἶναι μυστικισμός, ποὺ καὶ αὐτὸς ὑπάρχει στὴν ἐποχή μας.

Πέρα ὅμως ἀπὸ τοὺς δυὸ αὐτοὺς βασικοὺς πόλους, ἡ γυναίκα ἀποκλείεται ἀπὸ τὴ δημόσια ζωή, στὴν ἀρχαιότητα μάλιστα ἀπαγορευόταν καὶ ἡ φυσικὴ παρουσία της στὴν Ἀγορά. Ἐπὶ αἰῶνες ἔμεινε μακριὰ ἀπὸ τοὺς φορεῖς τῆς ἐξουσίας — θρησκεία, χρῆμα, πόλεμος.

Σήμερα βλέπουμε, μιὰ ταχύτητα ἀλλαγὴ σὲ αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο. Ὁ οἰκογενειακὸς προϋπολογισμός, σὲ μιὰ κοινωνία ὅπου εἶναι καθοριστικὸς ὁ ρόλος τῆς καταναλώσεως, περνᾶ κυρίως ἀπὸ τὰ χέρια τῆς γυναίκας. Θὰ ἔφθανα στὸ σημεῖο νὰ πῶ, μαζὶ μὲ τοὺς μαρξιστές, ὅτι ἡ γυναίκα θὰ πρέπει νὰ συνειδητοποιήσει αὐτὴ τὴν δύναμή της καὶ νὰ ὀργάνει τὰ συμπεράσματά της. Στὸ ἐπίπεδο τῆς θρησκείας, ἡ γυναίκα μπορεῖ ἀκόμη νὰ μένει στὸ περιθώριο, μετέχει ὅμως ἀπόλυτα στὶς νέες θρησκεῖες μας — τὶς ἰδεολογίες. Ἀκόμη καὶ στὸν τομέα τοῦ πολέμου, ἡ ἐποχή μας ἔχει ξεπεράσει τὸ στάδιο ὅπου χρειαζόταν ἡ πανοπλία ἢ τὸ τάνκ — σήμερα χρειάζεται τὸ ἁπλὸ πάτημα ἑνὸς κουμπιοῦ: καὶ δὲν θάπρεπε νὰ ξεχνᾶμε ὅτι στὴν τρομοκρατία καὶ τὸν κλεφτοπόλεμο, τὶς νέες αὐτὲς μορφὲς συγκρούσεων, οἱ γυναῖκες δροῦν στὸ ἴδιο ἐπίπεδο μὲ τοὺς ἄνδρες.

Ὅταν λοιπὸν μιὰ δραστηριότητα δὲν ἐλέγχεται ἀπὸ τὶς προκαταλήψεις τῆς ρουτίνας, ὅταν ἡ κοινωνία ξεκόβει ἀπὸ τὸ παρελθόν της, τότε οἱ ἄνδρες βρίσκονται ἀλληλέγγυοι μὲ τὶς γυναῖκες, δὲν μποροῦν νὰ κάνουν τίποτε χωρὶς τὶς γυναῖκες. Κοιτάξετε τὶς χῶρες ποὺ πρόσφατα βγῆκαν ἀπὸ τὴν ἀποικιακὴ ἐξάρτηση...

ΕΡ.: Στὴν ἐξέλιξη αὐτή, τί ρόλο παίζει ἡ Εὐρωπαία;

ΑΠ.: Χάρη στὴν πολιτιστική της παράδοση, ἡ Εὐρώπη μπορεῖ καὶ ὀφείλει νὰ προωθήσει τὴν φεμινιστικότερη σκέψη στὸν σύγχρονο κόσμο. Στὶς Ἀνατολικὲς χῶρες, ἂς ποῦμε, ὑπάρχει ἡ τάση νὰ σκέπτονται οἱ ἄνθρωποι μὲ βάση τὴν ἐξουσία. Ἡ Εὐρώπη ὅμως, ποὺ ἄδικα τὴν χαρακτηρίζουμε «γηραιά» γιατὶ μόλις τώρα συνειδητοποιεῖ τὴν ταυτότητά της, ἔχει τὶς προϋποθέσεις μιᾶς σοφῆς ἐνατενίσεως τοῦ κόσμου. Ἡ ἵδρυση μιᾶς Κοινότητος εἶναι ἡ ἄρνηση τῆς δυνάμεως εἶναι ἡ ἐπιδίωξη τῆς βοήθειας μέσα σὲ ἕνα περιβάλλον προστασίας: πρόκειται γιὰ μιὰ τάση [illegible] εὐρωπαϊκή — καὶ γυναι-

ΙΩ. ΓΙΑΛΕΛΗΣ
ΕΙΔΙΚΟΣ ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ 68
ΤΗΛΕΦ. 276-892

ΚΛΕΙΔΙΑ Σ' ΕΝΑ ΛΕΠΤΟ
ΕΠΙΣΚΕΥΑΙ ΑΝΑΠΤΗΡΩΝ ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΠΑΝΤΟΣ ΤΥΠΟΥ
τοποθετοῦμε σοῦστες ἐξωθύρας
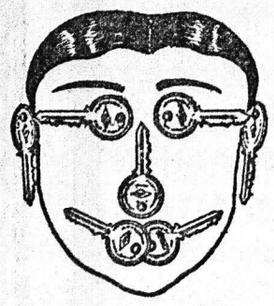
ΑΝ ΚΛΕΙΣΤΕΙΤΕ ΕΞΩ
Τηλεφωνήσατε
220-666
ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΥΝΔΥΑΣΜΩΝ
ΝΙΚ. ΣΚΟΝΔΡΑΣ
ΜΑΙΖΩΝΟΣ 70
Παραπλεύρως ΜΟΥΣΤΑΚΗ

STRONGER
ΡΑΦΙΑ ΡΥΘΜΙΖΟΜΕΝΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
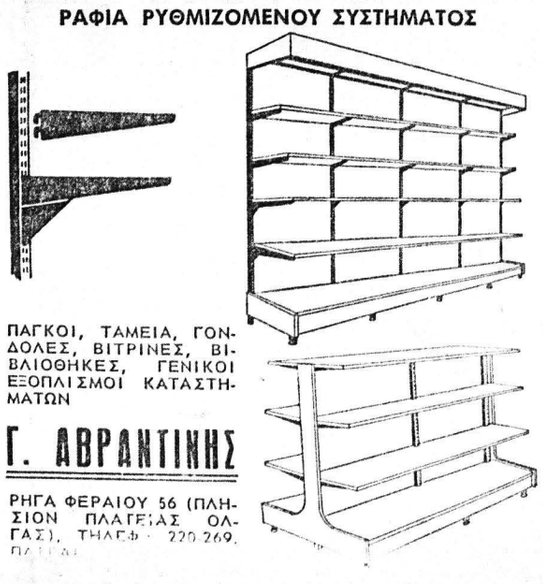
ΠΑΓΚΟΙ, ΤΑΜΕΙΑ, ΓΟΝΔΟΛΕΣ, ΒΙΤΡΙΝΕΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ, ΓΕΝΙΚΟΙ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
Γ. ΑΒΡΑΝΤΙΝΗΣ
ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ 56 (ΠΛΗΣΙΟΝ ΠΛΑΓΕΙΑΣ ΟΛΓΑΣ), ΤΗΛΕΦ. 220.269, ΠΑΤΡΑΙ

ΔΙΑΠΡΑΤΤΟΝΤΑΙ ΤΑ ΙΔΙΑ ΛΑΘΗ

Ὁ πόλεμος: Ἕνα παλιὸ «παιγνίδι» ποὺ συνεχίζεται τώρα μὲ νέα μέσα

Ὑποκριτικὴ καὶ ἀντιφατικὴ ἡ συμπεριφορὰ τῶν ἡγετῶν

ΕΛΠΙΔΕΣ ΝΑ ΘΡΙΑΜΒΕΥΣΕΙ ΚΑΠΟΤΕ Η ΛΟΓΙΚΗ

ΛΟΝΔΙΝΟ. Στὶς μέρες τοῦ '78 κι' ἐνῶ ἐπισήμως ἡ ἀνθρωπότητα περνᾶ μιὰ περίοδο εἰρήνης, οὐσιαστικὰ προετοιμάζεται γιὰ ἕνα νέο πόλεμο. Ἀνώτατοι ἀξιωματοῦχοι κι' ὑπουργοὶ διασαφηνίσανε τὸν περασμένο μήνα σὲ εἰδικὴ συνεδρίαση τοῦ ΟΗΕ πὼς εἶναι πρόθυμοι νὰ δεσμευτοῦν μὲ συμφωνίες ποὺ θὰ ὁδηγήσουν τελικὰ σὲ ἀφοπλισμό. Στὸ μεταξὺ ὅμως ἡ πάλη τῶν μεγάλων δυνάμεων στὴν Ἀφρικὴ γίνεται συνεχῶς καὶ πιὸ αἱματηρή, ὁ ψυχρὸς πόλεμος ψυχρότερος, κι' ὁ ἀγώνας τῶν ἐξοπλισμῶν ὅλο καὶ πιὸ δραματικός.

ΣΧΙΖΟΦΡΕΝΕΙΑ

Ἡ σχιζοφρένεια, ὡστόσο καὶ ἡ ὑποκρισία δὲν προσδιορίζουν ἀποκλειστικὰ τὴ συμπεριφορὰ τῶν ἡγετῶν, ποὺ ἐνῶ μιλοῦν γιὰ εἰρήνη, προετοιμάζονται διαρκῶς γιὰ πόλεμο. Ἡ ἀντιφατικότητα χαρακτηρίζει ἐπίσης τὶς πράξεις καὶ τὴ σκέψη ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Βέβαια, στὶς μέρες μας κανεὶς δὲν φαίνεται νὰ ἐπιθυμεῖ τὸν πόλεμο — ἂν καὶ οἱ περισσότεροι ἀπολαμβάνουν μιὰ καλὴ πολεμικὴ ταινία, ἢ ἐποκέπτονται πολεμικὰ μουσεῖα.

Ὁ πόλεμος ἤτανε πάντοτε μιὰ αἱματηρὴ σφαγή, ὅπου ὀρδὲς φανατισμένων στρατιωτῶν ἀλληλοκομματιάζονταν. Ἀλλὰ αὐτὸ συνέβαινε μὲ τοὺς ἐχθρούς, τοὺς ξένους, πολλὰ χιλιόμετρα μακρυά. Στὶς μέρες μας, ὁ πόλεμος εἶναι μιὰ μαζικὴ σφαγή, καὶ τὸ χειρότερο δὲν ἐκτυλίσσεται σὲ κάποιο μέτωπο, συμβαίνει μὲς στὴν πόλη μας, στὸ σπίτι μας.

Ὁ ἄμαχος πληθυσμός, τὰ θύματα τοῦ σύγχρονου πολέμου, εἶναι ταυτόχρονα καὶ οἱ παθητικοὶ στρατιῶτες του. Ποὺ ἔχουν δεχτεῖ τὴν πιθανότητα ἑνὸς ὁλοκαυτώματος καὶ τὴν ἀδυναμία τους νὰ κάνουν ὅ,τιδήποτε γιὰ νὰ τὸ ἀποτρέψουν.

Κι' ἔτσι συμβαίνει τὸ ἑξῆς παράδοξο: Καθὼς ὁ πόλεμος πλήττει καὶ ἀπειλεῖ περισσότερους ἀνθρώπους — σὲ ἕναν πυρηνικὸ πόλεμο, δὲν πρόκειται νὰ ζήσει, κυριολεκτικά, κανείς — ἐλέγχεται καὶ κατευθύνεται ἀπὸ ἕναν συνεχῶς μικρότερο ἀριθμὸ ὑπερανθρώπων: Πολιτικοὺς καὶ ἐπιστήμονες μὲ ἄλλα λόγια ποὺ προφανῶς ἀντιλαμβάνονται πῶς λειτουργεῖ ἡ μηχανὴ τοῦ ὀλέθρου ποὺ ἔχουν κατασκευάσει καὶ ἀπειλεῖ ἕναν ἀπίστευτο ἀριθμὸ ἀνθρωπίνων ζωῶν.

ΔΕΝ ΑΛΛΑΞΑΝ

Καὶ τὸ παιχνίδι τοῦ πολέμου συνεχίζεται. Ἄντρες σκοτώνονται στὰ μέτωπα, παιδιὰ στήνουν στὸ σπίτι καὶ στὴ γειτονιά, καθημερινά, πολέμους.

«Ἱππότες, εὐγενεῖς γεννιοῦνται γιὰ νὰ ριχτοῦν στὴ μάχη κι' ἡ ἀρετὴ στολίζει ὅσους μὲ δίχως φόβο ἢ δειλία ξέρουν νὰ πολεμοῦν», ἔγραφε ὁ Ζὰν Φρουασὰρ τὸν 14ον αἰώνα. Καὶ τὰ πράγματα δὲν φαίνονται νὰ ἔχουν ἀλλάξει οὐσιαστικὰ ἀπὸ τότε. Ὁ Ρίτσαρντ Χάουσερ, διευθυντὴς τοῦ Κέντρου Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων καὶ Ὑποχρεώσεων, πιστεύει πὼς ἡ πολεμικὴ νοοτροπία βασίζεται σὲ μιὰν ἀντίληψη ὑπερανδρισμοῦ. Νοοτροπία μονομάχων, μαζὶ μὲ μιὰ προσπάθεια ἐπίδειξης ἀνδρο φροσύνης καὶ γενναιότητας δημιουργοῦν ἕνα σύμπλεγμα αἰσθημάτων ὅπως ὁ ἡρωϊσμός, ὁ πατριωτισμός, ὁ σωβινισμός, ὁ ἐπεκτατισμὸς ἢ πάλι ἡ προάσπιση τῆς οἰκογένειας, τῆς πατρικῆς γῆς, ἡ ἀποκρουστικότητα τοῦ ἀντιπάλου καὶ ἡ φρενίτιδα τῆς μάχης.

Μόνον μιὰ ἀλλαγὴ σ' αὐτὸ τὸ ἐπίπεδο τῆς σκέψης καὶ τοῦ νοῦ, κατὰ τὸν Χάουσερ, μπορεῖ νὰ ἐξουδετερώσει τὰ αἴτια τοῦ πολέμου. Κάτι παρόμοιο ἀναφέρει καὶ ὁ καταστατικὸς χάρτης τῆς ΟΥΝΕΣΚΟ (1946). «Ἀπ' τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ πόλεμος γεννιέται πρὶν ἀπ' ὅλα μέσα στὸ νοητικὸ πεδίο καὶ τὰ ὀχυρὰ τῆς εἰρήνης, θὰ πρέπει ἐπίσης νὰ στηθοῦν πρῶτα στὴ σκέψη τῶν ἀνθρώπων».

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Ἀλλὰ κι' ἡ στάση τῶν γυναικῶν στοὺς δυὸ παγκόσμιους πολέμους, ἦταν μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς κατάπτυστη. Τὸ 1914, ὅπως κανεὶς διαπιστώνει σήμερα ἀπ' τὶς ἀφίσσες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, οἱ Ἀγγλίδες πρότρεπαν τοὺς ἄντρες νὰ σπεύσουνε στὴ μάχη: «Οἱ γυναῖκες συγχωροῦν τὰ πάντα σ' ἕναν ἄντρο ἐκτὸς ἀπ' τὴ δειλία», ἔγραφε τὸ 1915 ἕνα γυναικεῖο ἀγγλικὸ περιοδικό.

Ὁ Οὐΐνστων Τσώρτσιλ ὑπογράμμιζε τὴν συνυπαιτιότητα τῶν γυναικῶν εἴκοσι πέντε χρόνια ἀργότερα, ὅταν παρατηροῦσε: «Κάτω ἀπὸ μία πίεση σημαντικὴ — ὅπως ἡ πεῖνα, ὁ τρόμος, τὸ πάθος τοῦ πολέμου... ὁ ἄντρας τῆς σύγχρονης ἐποχῆς μπορεῖ νὰ κάνει τὰ πιὸ τρομαχτικὰ πράγματα κι' ἡ σύγχρονη γυναίκα του θὰ τὸν βοηθήσει ὅσο μπορεῖ.

Ὅπως παράλληλα ὑπῆρξαν πάντα κάμποσες γυναικεῖες ὀργανώσεις ποὺ προσπαθοῦσαν νὰ ἀποτρέψουν τὸν πόλεμο. Δίχως ἐπιτυχία φυσικά, ἀφοῦ οἱ λόγοι ποὺ ὠθοῦσαν σὲ σύγκρουση τὰ ἔθνη δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ διασκεδαστοῦν ἢ νὰ ἐκλείψουν ἀπ' τὶς συναισθηματικὲς διακηρύξεις τοῦ ἀδυνάτου φύλου. Κι' ἐξ ἄλλου ὅπως διαπιστώνει ἡ Ντόρα Ράσελ, χήρα τοῦ φιλοσόφου Μπέρτραντ Ράσελ, τουλάχιστον «οἱ Ἀγγλίδες κοιμοῦνται γιὰ τὴν ὥρα τὸν ὕπνο τοῦ δικαίου».

Δὲν φαίνεται ν' ἀντιλαμβάνονται ὅτι βασικὸ θέμα τῶν γυναικείων ὀργανώσεων πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἀφοπλισμός. Ἀλλὰ γι' αὐτὸ ἀπασχολοῦνται μὲ ἀποσταδιοδρομία τους, τὰ ἴσα δικαιώματα, τὴν ἴση ἀμοιβή.

Παρόμοιες ὅμως ἀντιλήψεις —εἴτε διατυπώνονται ἀπὸ γυναῖκες, εἴτε ἐκφράζονται ἀπὸ ἄντρες — προωθοῦν ἀληθινὰ νὰ ἀδιέξοδο. Κι' ἔχουν σὰν τέλεσμα τὴν υἱοθέτηση μιᾶς ἐντελῶς παθητικῆς νοοτροπίας διατυπώνεται μὲ ἐρώτημα: «Καὶ τί μπορῶ νὰ κάνω ἐγὼ σχετικὰ μὲ τὶς βόμβες —τίποτε ἀπολύτως». Ἡ φυσία εἶναι ἡ ἀσθενέστερη ἰδέα τοῦ ἀνθρώπου. Κι' ἡ ἀσφαλῶς ἡ ἰσχυρότερη. Ὁ ἄνθρωπος ξέχασε τὴ Χιροσίμα. Ἀλλὰ ὑπάρχει κάποια ἐλπίδα θριαμβεύσει τελικὰ ἡ λογική;

Οἱ ἄνθρωποι δὲν θέλουν νὰ ἀναστραφοῦν πολλὲς φορές. Ἴσως τέλος, μέχρι τὸ 1984, εἴκοσι χτὼ χῶρες θὰ ἔχουν στὴν κατοχή τους πυρηνικὰ ὅπλα.

ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ

Βλάβες σὲ συσκευὲς τηλεφωνικῶν θαλάμων ἐπιτρέπουν καὶ ὑπεραστικὰ τηλεφωνήματα χωρὶς κέρμα

ΤΩΡΑ ΟΜΩΣ ΘΑ ΔΙΟΡΘΩΘΟΥΝ

ΠΑΡΙΣΙ. Πολλοὶ ξένοι, εἰς τὸ Παρίσι, θὰ ἀρχίσουν τώρα, νὰ αἰσθάνονται μεγαλυτέραν νοσταλγίαν διὰ τὴν πατρίδα των, διότι ἡ Γαλλικὴ Ἑταιρεία Τηλεφώνων ἀφυπνίσθη καὶ πρόκειται νὰ τοὺς ἀφαιρέσῃ τὰς εὐκαιρίας, τὰς ὁποίας εἶχον νὰ ἐπικοινωνοῦν τηλεφωνικῶς δωρεὰν μὲ τοὺς οἰκείους των! Ὡς ἀνεκοίνωσεν ἡ Ἑταιρεία, ἡ δυνατότης διαλογῆς ὑπεραστικῶν ἀριθμῶν ἀπὸ τὰ τηλέφωνα δημοσίας χρήσεως θὰ διακοπῇ ἀπὸ τώρα μέχρι τοῦ προσεχοῦς Ὀκτωβρίου. Ἕως τότε, ἡ Ἑταιρεία ἐλπίζει νὰ ἔχῃ ἐπισκευάσει τὰ ἐλαττωματικὰ τηλέφωνα δημοσίας χρήσεως τῶν τηλεφωνικῶν θαλάμων, ἢ θὰ τὰ ἔχῃ ἀντικαταστήσει μὲ καινουργῆ ἢ θὰ ἔχῃ ἐξεύρει κάποιον τρόπον ὥστε νὰ μὴ γίνονται ὑπεραστικὰ τηλεφωνήματα χωρὶς νὰ πληρώνονται.